

บทที่ 3

กำเนิดและพัฒนาการของแนวความคิดทุนนิยมในปัจจุบัน

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 นั้น อังกฤษและฝรั่งเศสมีความมั่งคั่งมากจากการใช้นโยบายลัทธิพาณิชย์นิยมทำให้มีบริษัทขนาดใหญ่ทำการผูกขาดการค้าในประเทศอาณานิคมจำนวนมาก และพ่อค้าเองก็ครอบครองทุนจำนวนมากอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้วิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้ามาก เช่น

ด้านพลังงาน ได้มีการประสานพลังไฟฟ้เข้ากับพลังไอน้ำ, ค้นพบวิธีการแยก Carbon ออกจากแร่เหล็กเพื่อทำให้เหล็กกล้ามีคุณภาพดี ซึ่งเหล็กเหล่านี้จะใช้ในการสร้างสะพาน รางรถไฟ หัวรถจักร เรือเดินทะเล ฯลฯ และทางด้านอุตสาหกรรมเคมี การทอผ้าก็เจริญก้าวหน้ามาก รวมทั้งการประดิษฐ์เรือที่ใช้เครื่องจักรไอน้ำ

ในการค้นพบสิ่งเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประสิทธิภาพทางการผลิต ซึ่งในปี 1833 เป็นต้นมาอุตสาหกรรมทอผ้าได้พัฒนาเร็วมากโดย J.Kay ประดิษฐ์กระสวยที่เคลื่อนไหวได้ในปี 1833 Crompton ประดิษฐ์เครื่องจักรในการปั่นด้ายปี 1764 และ Cartwright ประดิษฐ์เครื่องจักรทอผ้าที่ใช้แทนกำลังแรงงานคนถึง 40 คน ความก้าวหน้าทางวิทยาการทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ในอังกฤษ ปี 1848 ผลิตเหล็กได้ปริมาณ 100 เท่า ของผลผลิตในปี 1750 ถ่านหิน ปี 1800 ผลิตได้ 10 ล้านตันเป็น 56 ล้านตัน ในปี 1850

พัฒนาการ ๆ แลกเปลี่ยนสินค้าดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมประกอบกับการแสวงหาวัตถุดิบในราคาถูกจากประเทศอาณานิคมแล้วนำมาแปรสภาพเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพสูงแล้วส่งกลับไปขายอีกครั้งในประเทศอาณานิคมจึงทำให้ประเทศเมืองแม่ หรือประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศอาณานิคมได้มากและเป็นผลประโยชน์หลักของประเทศเหล่านี้

ขณะเดียวกันเมื่อเสรีภาพทางการค้ามีมากขึ้น และผลประโยชน์จากประเทศอาณานิคมมีสูง ในประเทศเมืองแม่จะปรากฏว่าอุตสาหกรรมที่เมื่อก่อนมีแต่สถานประกอบการเล็ก ๆ ก็เริ่มมีการตั้งโรงงานใหญ่ ๆ ที่ใช้คนงานเป็นพันคนบริษัทต่าง ๆ เช่น บริษัทขนส่งทางเรือทางบก ประกันภัย ธนาคาร ก็ปรากฏขึ้นมาก ซึ่งดูเหมือนว่าสถานประกอบการเล็ก ๆ ไม่อาจจะแข่งขันกับกิจการใหญ่ ๆ ได้ก็ยุบตัวเองไปโดยปริยาย

สภาพดังกล่าวทำให้โครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากโดยเฉพาะการปรากฏขึ้นของนายทุนและคนงานจำนวนมากซึ่งที่จริงแล้วนายทุนก็มีอยู่แล้ว ในระบบเก่าในรูปของเจ้าของโรงงานหัตถกรรมพ่อค้า บริษัทการค้า นายงานในสมาคมอาชีพซึ่งต่อมาคนเหล่านี้จะมีอำนาจมากขึ้น ส่วนคนงานก็เช่นกันมีอยู่ก่อนแล้ว เช่นคนงานรับเงินเดือนในโรงงานหัตถกรรม ในบริษัทและลูกมือหรือลูกจ้าง ในสมาคมอาชีพ

ในช่วงต่อมานายทุนซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ๆ ก็จะพยายามที่จะมีบทบาทกำหนดให้สังคมดำเนินไปตามความต้องการของเขาคนอื่นก็จะพยายามปฏิรูประบอบการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการและความก้าวหน้าของเขาไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตามซึ่งในอังกฤษเปลี่ยนไปได้โดยไม่ต้องมีการใช้ความรุนแรงเพราะหลัก BILL OF RIGHT กำเนิดขึ้นแล้วส่วนในฝรั่งเศส นายพล BONAPARTE ก็ประกาศใช้กฎหมายแพ่งที่บัญญัติถึงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันเป็นรากฐานแห่งความสัมพันธ์ทางสังคม

แนวความคิดทางเศรษฐกิจในช่วงนี้จะแสดงให้เห็นโดยนักคิดจำนวนมากที่เห็นด้วยกับหลักเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น J.Jaque Rousseau ได้กล่าวว่า “สังคมต้องให้เสรีภาพแก่มนุษย์เท่าที่สามารถจะทำได้” และ “ประชาชนต้องเสมอภาคกันต่อหลักกฎหมาย” ขณะเดียวกัน Montesquier ก็เสนอให้มีการแบ่งแยกอำนาจเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการซึ่งได้รับการยอมรับในทุกประเทศอุตสาหกรรม

ที่สำคัญคือความคิดของนายแพทย์ชาวอังกฤษ Bernard de Mandeville (1670 - 1733) ที่เป็นคนแรกที่พูดถึง “HOMO OECONOMICUS” ในหนังสือชื่อ Fable des a beilles (1705) ซึ่งเขายืนยันว่า “Private vices = Public benefits คือความเห็นแก่ตัวของเอกชน = ผลประโยชน์ของรัฐ” นอกจากนั้นก็มี August Comte, Hegel เป็นต้น

ในช่วงศตวรรษที่ 18 เศรษฐกิจในยุโรปมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นปัญหาต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมายจึงทำให้นักคิดต่าง ๆ ได้พยายามเสนอแนวความคิดทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมาสำนัก Classic เป็นสำนักที่ครอบงำความคิดทางเศรษฐกิจของโลกเสรีนิยมมาจนถึงปัจจุบัน

คำว่า Classicisme มี 2 ความหมายคือหมายถึง แนวความคิดทางเศรษฐกิจที่แสดงออกตั้งแต่ A. Smith จนถึง J.S. Mill ซึ่ง Marx เป็นผู้ให้คำนิยามนี้อีกความหมายครอบคลุมรวมถึงแนวคิดและทฤษฎีของ A. Marshall, (1842 - 1924) K. Menger, Menger, walras ฯลฯ หรือที่เรียกว่านักคิดก่อน Keynes (Pré Keynesiens)

ความคิดพื้นฐานของพวกเขา Classic

- มนุษย์ - สังคมมนุษย์อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ และไม่มีประโยชน์ที่จะไปคัดค้านกฎเหล่านี้ ซึ่ง A. Smith ได้กล่าวว่า “มือที่มองไม่เห็น (Invisible hand) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ทางสังคม”

- รัฐต้องประกันเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และไม่แทรกแซงใด ๆ เลย ยกเว้นเพื่อคุ้มครองคำสั่ง ระเบียบ - ข้อบังคับของสังคม

- กลไกที่ผลักดันให้เกิดกิจกรรมของมนุษย์ คือ “ประโยชน์ส่วนบุคคล ‘มนุษย์เป็น’ Homo Oeconomicus”

- ความเห็นแก่ตัวของเอกชนเป็นพื้นฐานของการอยู่ดีกินดีทางวัตถุโดยทั่วไป

- ความเห็นแก่ตัวเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ทุกคนและเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การดิ้นรนเพื่อการดำรงชีวิต (Struggle for life) มีผลให้สังคมเจริญก้าวหน้า

- สถาบันทรัพย์สินเอกชนเป็นเงื่อนไขหลักของเสรีภาพส่วนบุคคล

- มันนำไปตามกฎธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ว่า “ผลพวงจากการงานของผู้ใดย่อมตกเป็นของบุคคลผู้นั้น แต่ความแตกต่างทางด้านความรู้ ประสิทธิภาพแห่งการทำงาน และพลังแห่งการทำงานเป็นตัวกำหนดความไม่เสมอภาคกันในทรัพย์สิน ซึ่งกำเนิดขึ้นเป็นปกติ”

ที่กล่าวมานี้เป็นแนวความคิดพื้นฐานของสำนัก Classic ซึ่งแนวความคิดของแต่ละคนในสำนัก Classic ก็มีลักษณะแตกต่างออกไปบ้างไม่มากนักโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับแนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่พยายามจะตอบปัญหาทางเศรษฐกิจที่สลับซับซ้อนมาก เช่น A. Smith ได้เขียนถึง ที่มาของความมั่งคั่ง - ทฤษฎีราคา - เงิน - รายได้ประชาชาติ - การกระจายรายได้ - ส่วน R. Malthus เขียนถึงทฤษฎีประชากรวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ และ Ricardo เขียนถึงทฤษฎี ค่าเช่า ทฤษฎีมูลค่า การกระจายรายได้ประชาชาติ ฯลฯ

ต่อมาเมื่อวงจรเศรษฐกิจโลกเริ่มมีลักษณะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นสำนัก Neo - classic ก็พยายามเสนอแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีว่าด้วยความสมดุลย์ของเงินตรา มี Gunnar Myrdal, J.M. Keynes Milton Friedman ทฤษฎีการแข่งขันสมบูรณ์มี Roy Harrod, Heinrich von Stackelberg, John Richard Hicks, ทฤษฎีว่าด้วยการเจริญเติบโต Roy F. Harrod, Paul A. Samuelson ฯ เป็นต้น